

Jedinečné zbierky v Mestskom múzeu

Poklad mincí z 13. storočia

V júni 2004 sa pracovníkom Mestského múzea podarilo zachytiť informácie o náleze strieborných mincí kdesi v pezinských horách. Po bližšom skúmaní sa našiel aj jeden z nálezcov, ktorý svoju časť nálezu ochotne poskytol Mestskému múzeu. Pracovníci numizmatického oddelenia Historického SNM v Bratislave zistili, že ide o poklad približne 95 strieborných mincí, napodobenín viedenských fenigov českého kráľa Přemysla II. Otakara z druhej polovice 13. storočia, z ktorých sa do majetku Mestského múzea podarilo získať 46 kusov. Poklad sa našiel v lokalite, zvanaj Kráľova cesta. Už samotný názov starej lesnej cestičky podáva dôležitú informáciu o tom, že išlo pravdepodobne o cestu, vedúcu k pezinským zlatým baniam, známu z ďalších histo-

Strieborné mince z pezinských hôr.

rických prameňov z prvej polovice 14. storočia. Mince sa ocitli v zemi v nepokojných časoch 13. storočia, niekedy v rokoch 1271-

1273, keď malokarpatskú oblasť a samotný chotár Pezinka viackrát napadlo a dobylo české vojsko spomínaného kráľa, prípadne koncom 13. storočia, keď oblasť západného Slovenska obsadilo vojsko rakúskeho vojvodu Albrechta. Poklad mincí, ktoré boli v spomínanom čase bežným platidlom, poskytuje množstvo informácií o politickom a hospodárskom charaktere doby. Napodobeniny viedenských fenigov sa v Uhorsku razili už za vlády Bela IV. (1235-1270), posledných panovníkov arpádovskej dynastie až do obdobia panovania kráľa Karola Róberta z Anjou. Pezinský poklad je pravdepodobne druhým najväčším nálezom tohto typu mincí na Slovensku, po bratislavskom poklade, opísanom v roku 2000.

Objav meča z prelomu 14.-15. storočia

Jedným z najzaujímavejších prírastkov, ktoré Mestské múzeum v Pezinku zaznamenalo v priebehu posledného obdobia je zaiste meč z prelomu 14.-15. storočia. Ide o sečnú zbraň s jedným ostrím, ktorá sa nazývala paloš a bola bežnou zbraňou svojej doby. Žiaľ, nálezové okolnosti neumožnili povedať nič bližšie. Paloš bol nájdený na jednom z výbežkov vrchu Baba bez akéhokoľvek sprievodného materiálu, s výnimkou gotického kľúča. Až pri prieskume lokality, ktorej sa zúčastnili tiež pracovníci Archeologického múzea SNM

v Bratislave sa podarilo nájsť ešte atypickú sekeru, ktorej datovanie môžeme rámcovo zaradiť do toho istého obdobia ako meč. Na základe týchto skromných informácií môžeme predpokladať, že meč mohol na spomínanom mieste uložiť alebo stratiť niekto, kto sa pokúšal dostať po starej ceste, vedúcej cez tzv. Žlábek na Záhorie a možno niekto, kto sa pokúšal prejsť k pezinským zlatým baniam krížom cez hory. V každom prípade však ide o mimoriadne cenný prírastok do zbierok Mestského múzea v Pezinku.

Dve unikátne mince zo Slniečného údolia

V čase od jesene 2003 do marca 2004 pri prieskume zaniknutých banských diel v Slniečnom údolí našli J. Vítáloš a P. Tuček dve zaujímavé mince zo 14. storočia. Pracovník numizmatického oddelenia Historického múzea SNM M. Budaj a pracovník Archeologického ústavu SAV v Nitre J. Hunka zistili, že ide o výnimočné rakúske platidlá, v mnohom dokladajúce hospodárske a spoločenské pomery v okolí Pezinka počas 14. storočia. Išlo o viedenský fenig vojvodu Albrechta II., vyrazený niekedy v rokoch 1330-1358 a štajerský fenig, vyrazený približne v rokoch 1325-1360. Viedenské fenigy Albrechta II. typu sa v dosiaľ zistenom súbore 85 nálezov rakúskych fenigov z nášho územia zistili len v troch prípadoch. Albrechtove fenigy sa u nás málo používali aj v čase ich obehu v rokoch 1330-1358 a po roku 1358 sa v rámci miestneho obeživa prejavovali len minimálne. Preto táto minca poskytuje dôležité svedectvo o tom, že v rokoch 1330-1358 sa v okolí Pezinka pohyboval nejaký cudzinec, ktorý si takúto mincu doniesol zo svojej domoviny, teda Rakúska alebo Štajerska.

Aj výskyt druhej mince, štajerského fenigu, vyrazeného v rokoch 1325-1360 je na Slovensku viac než výnimočný. Iba 11 slovenských pokladov fenigov ukrytých medzi rokmi 1250-1395 obsahovalo aj iné než rakúske platidlá. Najčastejšie sa vyskytli fenigy bavorské (255 mincí, v 8 pokladoch mincí), menej pasovské (55 mincí, v 10 nálezoch), najmenej však razby štajerské - v dvoch nálezoch sa zistilo iba 8 mincí. Fenig nájdený v Slniečnom údolí je dnes jediným presne podchyteným a overeným fenigom zo 14. sto-

ročia z oblasti Štajerska na Slovensku. Zdá sa, že tento typ fenigu nie je veľmi rozšírený ani v Štajersku. Uvádza sa iba 5 nálezov obsahujúcich aj tieto mince. Rozbor oboch nájdených mincí ukázal, že tieto razby nemožno spojiť s obchodnou činnosťou slovenských, či rakúskych medzinárodných obchodníkov. Preto sa natíska domnienka, že ide o časť finančného majetku cudzinca, ktorý prišiel počas 14. storočia do oblasti Pezinka. Jednoznačne to bol cudzinec z Rakúska, alebo Štajerska. Rakúsky a štajerský fenig zo Slniečného údolia pri Pezinku je zaujímavý pre ich prepojenie s banskou činnosťou, ktorá je nálezmi rámcovo doložená v oblasti Slniečného údolia zo 14.-16. storočia. Domnievame sa, že obe mince predstavujú jeden z mála numizmatických dokla-

dov o príchode banských podnikateľov na naše územie. Hoci sa územie Slovenska dlhodobo využívalo ako výnimočná banská oblasť, z numizmatického hľadiska je toto odvetvie činnosti obyvateľov územia dnešného Slovenska doložené len ojedinele. Z popredného striebro-zlatonosného stredoslovenského banského revíru je zatiaľ známych len zopár nálezov mincí z 14., resp. prelomu 14.-15. storočia.

Podľa Hunka J. - Budaj M.: Dve výnimočné rakúske mince zo 14. storočia z Pezinka. In: Spravodaj 2 - 4/2004, Prievidza 2004, s. 39 - 41.

Stranu pripravili:
Petra Pospeschová a Peter Wittgrüber

